

De kloof tussen artiest en publiek en hoe ze te dichten of te verdiepen. Gert Keunen over live-concerten.

Van rock tot techno

Een concert van Funkadelic, medio de jaren zeventig. Het podium is in rook gehuld als op eens vanuit de hoogte een ruimteschip neerdaalt. The Mothership is geland en brengt ons Dr. Funkenstein. Temidden van opzichtige, futuristische en clowneske kostuums, reusachtige decorstukken en veel glitter zetten George Clinton en zijn P-funk-gevolg een party in gang. Allemaal show en spektakel: een popconcert als een gewoon avondje uit.

Toch is er meer. Decors en kostuums illustreren de muzikale missie van Funkadelic. De muziek van George Clinton is immers geworteld in de zwarte ontvoogdingsstrijd. Terwijl Martin Luther King en Malcom X het zwarte zelfbewustzijn aanwakkeren, ziet Clinton in muziek een wapen om de eigenheid van zwarte Amerikanen te versterken. Flirten met het mystieke en het spirituele van de Afrikaanse cultuur is zo een zoeken naar wortels. En door muzikanten te verkleden als mythologische figuren geeft Clinton de zwarte bevolking eindelijk zijn eigen sciencefictionhelden en mythes. Funkadelic plaatst de inwoners van de Amerikaanse getto's in het centrum van intergalactische parabels waarin blanken niet bestaan. Onder het motto 'One nation under a groove' krijgen het overdreven uiterlijke vertoon en de naïeve verhaaltjes die een funkopera pretenderen te zijn op eens zin. Een live-concert als visualisering van de ideeën achter de muziek.

Of je nu kijkt naar de netjes ingestudeerde danspases van Get Ready, de bombastische lasershows van Pink Floyd of het anti-imago van Nirvana, telkens wil de groep op het podium vorm geven aan haar muziek.

Muziek is communicatie, al is het uitbren-

gen van een cd slechts een gemedieerde vorm daarvan. Via een live-optreden komt een groep echter in direct contact met haar publiek. Een concert gebeurt hier en nu en moet je daarom actief beleven. Omdat het een eenmalig evenement is, willen popgroepen meer dan alleen netjes hun nummers spelen. Ze willen ook visueel scoren. Een sterke lichtshow is een must, vaak komen ook attributen en decorstukken op de proppen. Soms wil het visuele slechts een goedkoop effect ressorteren, dan weer doet het iets ter zake en onderstreept het waar de groep muzikaal voor staat.

Maar of men zich nu naakt opstelt of verkleedt, een live-concert heeft iets ambigu's. Want hoe direct is zo'n optreden? Een cd mag dan wel een indirect communicatiemiddel zijn, hij laat wel een individuele beleving toe. Tijdens een concert ga je op in de massa, al dan niet omringd door gelijkgezinden, en kijk je naar een podium waar een groep zijn ding doet. De kloof tussen artiest en publiek is bijgevolg een feit.

Daarmee omgaan maakt concerten net zo interessant. Want hoe geeft men vorm aan die kloof? Wil men hem trachten te negeren door bruggen te bouwen, zoals gitaarrockgroepen het graag zien? Of versterkt men hem gewoon, door op te treden in mega-stadions? Of schaft men gewoon de live-artiest af, zoals techno aanvankelijk deed? Verschillende houdingen dus, net zoals ook de muziek verschillend is.

Bruggen bouwen

De kloof tussen artiest en publiek is zeker een doorn in het oog voor de geijkte rockgroep. Rock zet zich immers af tegen de modale pop die gekunsteld, niet oprecht en 'com-

mercieel' zou zijn. Rock hecht een diep geloof aan authenticiteit: muziek verklankt persoonlijke gevoelens en ervaringen van de muzikant die de luisteraar ruisloos kan interpreteren en delen. Rock gaat immers uit van een folk-attitude: een directe vorm van communicatie, spontaan en oprecht, zonder scheiding tussen artiest en publiek. Zo ontstond de singer-songwriter: een muzikant die eerlijk is ten opzichte van zichzelf, schrijft zijn eigen songs en voert die ook zelf uit. Vandaar het belang van de stem, die zo sereen en natuurlijk mogelijk moet zijn. Dat Bob Dylan geen goed zanger is, wordt zo een kwaliteit.

Daarom doet het uiterlijk van de artiesten er niet toe. Liever ongeschoren, in alledaagse kledij, dan overdreven show-allures.

Bij rockconcerten mogen er niet te veel obstakels tussen artiest en publiek zijn. Het podium is dan veeleer een uitvergroot repetitiehok. Niet verwonderlijk dus dat megaspektakels als die van Pink Floyd door de modale gitaarrock op argwaan worden onthaald. Voor hem is bombast een doodzonde. Het was de punk die zich daar met klem tegen afzette. Het banaal theatrale van de popconcerten van de jaren zeventig beantwoordde niet aan waar het in muziek om gaat: in alle eerlijkheid zijn 'ding' doen. Het publiek moet de muzikant, de artiest achter de song leren kennen. Theatrale snufjes mogen, zolang ze de live-kick van stem, gitaar en drums niet in de weg staan.

Vandaar de afkeer van een te overdreven gebruik van effecten. 'Bewerkte' klanken en technologische uitspattingen kunnen wijzen op 'manipulatie' en staan communicatie in de weg. Wat je op het podium hoort én ziet, moet te vertrouwen zijn: de snaren moeten echt 'be-